

Vi har lämnat vårt oljeberoende

Ewa Lindstrand, Timrå

SIDAN 6

Ekokommunernas miljöarbete ger internationellt eko

SIDAN 2

Det började i Övertorneå, Sveriges första ekokommun

SIDAN 8-9

Bussarna i Helsingborg går på biogas

SIDAN 10-11

Din framtid

Goda miljö-
exempel från:

SVERIGES EKOKOMMUNER

SJUTTIO KOMMUNER MED HÅLLBAR UTVECKLING I FOKUS

Det är väl
inte så här vi
vill ha det?

Svenska kommuners miljöarbete ger internationellt eko

Sverige är ett fantastiskt land. Visst känner vi igen den lite slitna och schablonmässiga frasen från olika sammanhang. Musik, idrott, design och turism är områden där många ser oss som ledande ute i världen. Dessutom är vår naturlovsjungen i syd och nord, öst och väst. Många vill gärna lyfta fram vårt land som föregångare även på demokratiområdet. Vi har en modell för samhällsbygge som inspirerat till efterföljd i världen. Till detta hör också vårt kommunala självbestämmande.

Vi var väldigt tidiga med att börja jobba med miljöfrågorna. Efter FN-konferensen i Rio de Janeiro 1992 drogs ett brett Agenda 21-arbete igång ute i kommunerna. Begreppet Ekokommun hade redan myntats och en process startade för att utveckla ett koncept för kommuner som systematiskt vill arbeta med miljöfrågorna i dialog med kommuninvånarna. Föreningen Sveriges Ekokommuner bildades av en handfull kommuner 1995. I dag är vi 70 ekokommuner och föreningen växer. Vår gemensamma plattform är de fyra systemvillkor för hållbar utveckling som beskrivits

vetenskapligt av stiftelsen Det Naturliga Steget.

Omvärldens blickar har sedan många år riktats mot det svenska miljöarbetet, och inte minst ekokommunerna har setts som en förebild och naturlig samverkanspart. De senaste åren har vi etablerat kontakter i Europa, Asien, Afrika och Nordamerika, och på plats inspirerat till bildandet av ekokommuner i USA. Vi arbetar för att utveckla samarbetet med systemnätverk i Japan, Kenya, Italien och de nordiska länderna. I maj 2008 står Sveriges ekokommuner och vår ordförandekommun, Helsingborg, värd för den första internationella konferensen för ekokommuner och deras nätverk.

I den här tidningen vill vi lyfta fram det som gett eko i omvärlden. Vi pekar på några goda exempel, kommuner som genom strategiskt arbete, konkreta projekt och samverkan, lyckats nå resultat i miljöarbetet.

Det finns flera nätverk för hållbar utveckling, och vi samarbetar med många. Sveriges Ekokommuner har en ambition och en potential att vara det naturliga valet för

kommuner, landsting och regioner som i nätverk vill samverka och ta del av andras erfarenheter. Självfallet innebär det också att man är med och bidrar och får en chans att visa upp sitt arbete för en hållbar utveckling där miljöfrågorna har en särskild tyngd.

Välkommen med!

Lars Thunberg

Lars Thunberg Ordförande,
Sveriges Ekokommuner

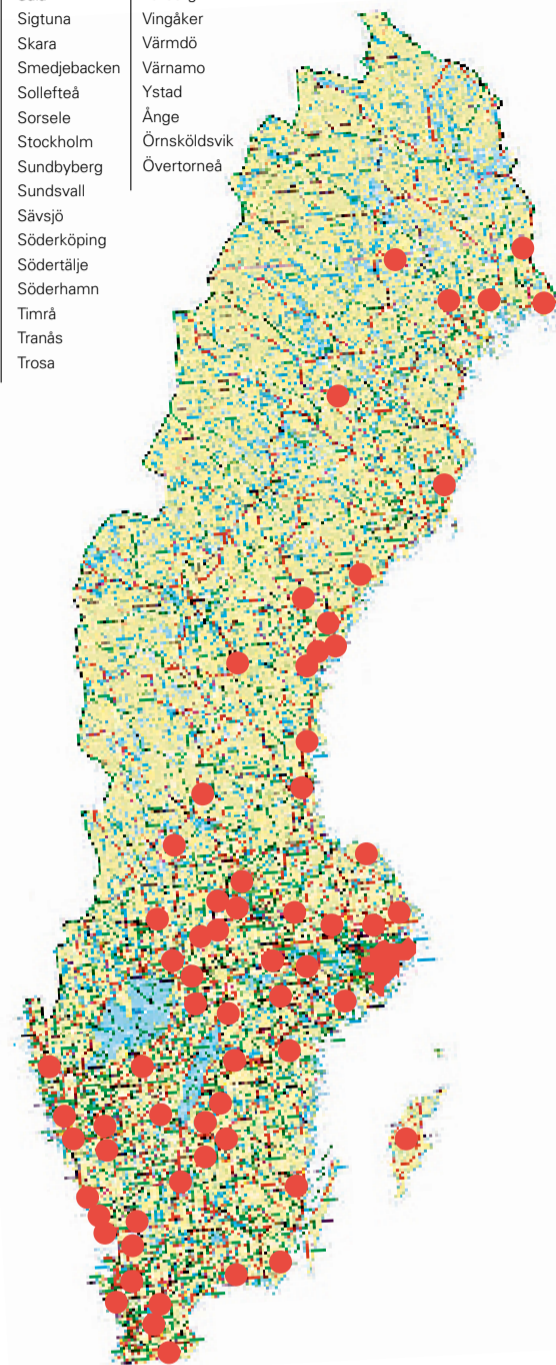

Sveriges 70 ekokommuner

Aneby
Boden
Bollebygd
Degerfors
Ekerö
Eksjö
Enköping
Eskilstuna
Eslöv
Falkenberg
Filipstad
Gotland
Hallsberg
Halmstad
Haninge
Haparanda
Hedemora
Helsingborg
Huddinge
Hudiksvall
Hylte
Hällefors
Härnösand
Höör
Jokkmokk
Karlskrona
Klippan
Kramfors
Kumla
Kungsbacka
Kungsör
Kungälv
Laholm
Laxå
Luleå
Mark
Mjölby
Mullsjö
Munkfors
Mönsterås
Nacka
Norrtälje
Nynäshamn
Orsa
Robertfors

Sala
Sigtuna
Skara
Smedjebacken
Sollefteå
Sorsele
Stockholm
Sundbyberg
Sundsvall
Sävsjö
Söderköping
Södertälje
Söderhamn
Timrå
Tranås
Trosa

Varberg
Vingåker
Värdö
Värnamo
Ystad
Ånge
Örnsköldsvik
Övertorneå

› FAKTA OM SVERIGES EKO-KOMMUNER

Sveriges Ekokommuner är en ideell organisation för kommuner som vill främja utvecklingen för ett mer hållbart samhälle. Ett samhälle som bygger på en ekologisk grundsyn där livsmiljön ger människor möjlighet att uppnå en hög livskvalitet och god hälsa.

Sveriges Ekokommuner är ett forum och en mötesplats där politiker och tjänstemän utbyter erfarenheter och lär av varandras goda exempel. Detta gör vi genom bland annat seminarier, utbildningar och vår hemsida. Genom våra gemensamma nyckeltal följer vi upp att utvecklingen i medlemskommunerna går åt "rätt" håll, det vill säga mot en hållbar utveckling.

För att bli medlem i Sveriges Ekokommuner krävs att kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutat att ansöka om medlemskap. Kommunen ska ha antagit ett strategiskt program för det lokala hållbarhetsarbetet och ställa sig bakom de fyra systemvillkoren för det hållbara samhället.

I det hållbara samhället utsätts inte naturen för systematisk...

1. koncentrationsökning av ämnen från berggrunden
 2. koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion
 3. undanträngning med fysiska metoder
- Och i det samhället...
4. hindras inte människor att systematiskt tillgodose sina behov.

Som medlem får kommunens politiker och tjänstemän ett omfattande kontaktnät av kunniga personer. Genom föreningens hemsida går det att på ett enkelt och effektivt sätt snabbt komma i kontakt med dessa för att sprida information och få svar på frågor.

I och med att ett beslut om medlemskap fattas på högsta politiska nivå i kommunen, lyfts frågorna kring hållbar utveckling högre upp på dagordningen. Medlemskapet ger också debatten i hemkommunen en större tyngd.

Föreningen har idag 70 medlemskommuner. Helsingborgs stad är ordförandekommun sedan 2001 och kansliet är placerat på Miljönämnden i Helsingborg.

PRODUCERAD AV: Active MediaPartner Nordic AB

REDAKTÖR: Per-Åke Hultberg

FORMGIVNING: Magnusson Media

REPRO: Bildrepro Sthlm AB

TRYCK: Mitt Media Print

FÖR BILAGOR KONTAKTA: Niclas Kruse 018-18 34 11, 0709-18 34 11,

niclas.kruse@activemediapartner.se eller Magnus Högman.

Active
MediaPartner

VID FRÅGOR OM INNEHÅLLET KONTAKTA:

SVERIGES EKO-KOMMUNER

www.sekom.nu

Tommy Persson
Samordnare
Sveriges Ekokommuner
Miljökontoret i Helsingborg
251 89 Helsingborg
Tel 042-10 73 19
Mobil 0732-311 554
Fax 042-10 50 44
E-post t.b.persson@helsingborg.se

HELSINGBORG

Sundets pärla

Helsingborg är Ekokommun sedan starten 1995 och deltar även i nätverk som t.ex. Healthy Cities, Klimatkommunerna och Uthållig kommun. Staden strävar efter att ligga i framkant i klimat- och miljöfrågor. Vi har antagit de miljöutmaningar som vi ställts inför och har ambitioner att ständigt förbättra vårt miljö- och hållbarhetsarbete.

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER OCH INSATSER:

Brett **miljöprogram** med konkreta mål och åtgärder • Plan för **hållbar utveckling** • **Miljöledningssystem** i de kommunala verksamheterna • **Webbaserat uppföljningssystem** (miljöbarometer) • Avancerat **luftövervakningssystem** • Kraftfull satsning på **biogasproduktion**, en av landets största biogasproducenter • Biogas i samtliga **stadsbussar** och fler och fler regionbussar • Stora satsningar på **kollektivtrafiken** med snabbt ökande resandeantal • Offensiv kommunal **miljöbilsupphandling** • Fri **miljöbilspartering** • **Miljözon** för stadens centrala delar • Omfattande **miljöpedagogisk** verksamhet • **Miljöbibliotek** för allmänhet och företag • Välbesökta **miljöfrukostar** för företag • **Klimpbidrag** vid samtliga ansökningsomgångar • Fastighetsnära **avfallshämtning** med långt gående sortering • Betydande **våtmarkssatsningar** • Unik **kustvattenkontrollverksamhet** • Kommunala **reservat** avseende såväl land- som havsområden • Ambitiös **miljö- och hälsoskyddstillsyn**

www.helsingborg.se

Miljövänligt Västernorrland

Flest miljöteknikföretag utanför storstäderna

TEXT: NINO SIMIC

Västernorrland är det första miljölandet i Sverige. Det är för första gången ett län har lyckats samla sina samtliga kommuner i föreningen Sveriges Ekokommuner, Sekom. Både offentliga organisationer och näringslivet drar åt samma håll. Målet är att, med miljön som drivkraft, utveckla näringslivet och bidra till hållbar tillväxt och god livsmiljö i Västernorrland.

– Projektet Miljölandet Västernorrland startades för att ta tillvara och utveckla den mångfald av resurser och initiativ inom miljöområdet som finns i Västernorrland, berättar Lidia Suokko, informatör på Miljölandet Västernorrland. En av styrkorna i länet är naturresurser och god livsmiljö. En annan är, enligt den analys som har gjorts av Inlandsdelegationen, den största koncentrationen av miljöteknikföretag i Sverige utanför storstäderna. Nu ska vi kommersialisera vårt miljökunskande och göra affärer.

En annan viktig faktor är den stora enigheten bland länets aktörer om att miljöfrågor ska vara en drivande kraften för ett hållbart samhälle med natur i balans, stabil ekonomi och god livsmiljö för alla som lever och verkar i länet.

Det tog tid att få alla kommuner med på Sekom-båten. De hade kommit olika långt i miljöarbetet, förfogade över olika mycket resurser och satte fokus på olika frågor. Med tiden övervann tveksamheten. Idag vill kommunerna inspireras av varandra, byta erfarenheter, lära av varandra och utveckla sitt miljöarbete tillsammans.

– Nu finns det en inbyggd dynamik i arbetet där Miljölandet Västernorrland mest fungerar som ett slags spindel i nätet, anser Lidia Suokko.

Nu, när projektet övergår i nästa fas, Arena för miljödriven regional utveckling, är grunden ordentligt lagd. Man har exempelvis genomfört ett

unikt arbete genom att anta tio gemensamma miljöindikatorer som ett verktyg för att hjälpa kommunerna att följa upp och utvärdera miljöarbetet.

– Vi har lyckats med att behålla den röda tråden från de 16 nationella miljömålen över regionala till kommunala mål med de tio miljöindikatorerna som referens, säger Lidia Suokko.

Inom ramen för samarbetet mellan ekokommunerna i Västernorrland har ett lyckat projekt kring egenkontroll pågått i två år. Miljökontoren har varit drivande, länsstyrelsen har haft en samordnande roll och flera av länets företag har deltagit. Syftet har varit att utbilda företag och organisationer att analysera sin egen verksamhet och dennes miljöpåverkan för att, i nästa steg, arbeta systematiskt för att minska den.

– Initiativet kom från kommunerna, vi var den stödjande parten, säger Lidia Suokko. Cirka 160 verksamheter har deltagit, förutom många företag även skolor och förskolor.

Egenkontrollprojektet har resulterat i en skrift som är ett enkelt och praktiskt verktyg för miljöarbetet hos både företag och andra organisationer – En checklista för det framgångsrika företaget.

– Projektet Miljölandet Västernorrlands roll har även innefattat att initiera olika aktiviteter, informerar Lidia Suokko. Vi har exempelvis bidragit med olika förstudier och enkätundersökningar, som sedan har utmynnat i konkreta projekt. ■

När utvecklingsmöjligheterna för Norrlands inland analyserades kom man fram till att det stora kunnandet och den politiska enheten kan verka som en stark utvecklings motor i hela Västernorrland.

Foto: Örjan Leek

Ett verktyg i kommunernas miljöarbete är de tio gemensamma miljöindikatorerna.

Foto: Michael Engman

Mer information om projektet Miljölandet Västernorrland hittar du på www.miljolanet.se.

Några röster om samarbetet:

Vilka områden vill ni samarbeta kring med övriga ekokommuner i länet?

Ylva Jakobsson, miljöinspektör, Sundsvall:

Klimatproblematiken tjänar på ett samarbete utifrån många olika

aspekter. Kommunikationer, energi- och vattenförsörjning, hållbart företagande, livsmedelsproduktion, skogsbruk och attitydfrågor kring vår livsstil är några av viktiga frågor där vi kan hjälpa varandra att dra åt samma håll inom vårt län. ■

Monica Friman, inspektör Miljöskydd, Härnösand:
Härnösand föreslår samhällsplane-

ring och då kanske särskilt arbete med sårbarhetsanalyser och handlingsplaner för de kommande klimatförändringarna.

Inom energirådgivningen har kommunerna redan ett väl etablerat och mycket bra samarbete inom länet. Dessutom jobbar Västernorrlands energikontor med flera länsnätverk inom andra delar av energiområdet. ■

Med naturen som klassrum

Det här är skolan som är en tanke – Naturskolan i Söderhamn.

– I skogen och naturen kan vi nå skolans mål. Här integreras "vanliga" skolämnen med naturupplevelsorna, säger rektor Erik Björk som är projektledare för Naturskolan i Söderhamn.

Syftet med Naturskolan är att med utomhuspedagogik stimulera användningen av utemiljöer för inläring. Resursplatser är bland andra kommunens restaurerade våtmarker, återställda vandringsleder för fisken, den rika skärgården och det omgivande kulturlandskapet där i går, i dag och i morgon möts.

Eleverna får en högst påtaglig bild av inte bara natur och miljö utan också etik och moral, historia, geografi, gymnastik, matematik – allt finns på plats i den naturligaste av miljöer: naturen.

– Naturskolan är en tanke, en idé och ett förhållningssätt. Att föra tanken om ekologisk hållbarhet vidare är vårt ansvar. Tack vare många duktiga pedagoger som planerar, genomför och följer upp tillsammans med eleverna, läggs grunden för att skapa den balans vi behöver för att få möta en fungerande morgondag, förklarar rektor Erik Björk.

Älgdikter

– Inom Naturskolan har barnen varit med när föräldrarna förbereder passen inför älgjakten – när de äldre snickrar och bygger skriver eleverna älgdikter under tiden...

– Vi samarbetar med det kommunala renhållningsbolaget för att lära oss förstå kretsloppstänkandet och via LRF finns besöksgårdar där ungdomarna kommer nära djuren, fortsätter Erik Björk.

De flesta av kommunens skolor har engageras i Naturskolan och arbetet drivs målmedvetet vidare. Friluftsdagar, naturdagar och utflykter med fågelskådning varvas med naturträning och "lärande teater" ute i det fria. För de minsta har lekskogar inventerats vid några förskolor.

Kolbullar

– En skola testade matlagning utomhus. Det blev en näringsriktig middag byggd på högst lokala resurser – sallader där ingredienserna plockades ihop på plats till nässelpannkaka och inte minst nygräddade kolbullar!

Det blev inga matrester den dagen...

– Ytterst handlar det om skolans läroplan, men vi måste erbjuda olika vägar att hitta till kunskapen eftersom barn är olika. För vissa är det självklart att jobba i ett fyrkantigt klassrum, andra trivs bättre i naturens rum. Inomhus har vi många pedagogiska hjälpmedel men i Naturskolan finns allt, summerar Erik Björk.

En skola testade matlagning utomhus. Det blev en näringsriktig middag byggd på högst lokala resurser – sallader där ingredienserna plockades ihop på plats till nässelpannkaka och inte minst nygräddade kolbullar!

Bästa mettet – mitt i stan

I dag kan du få napp av hela 19 olika fiskarter i Söderhamnsån tack vare det restaureringsarbete som genomförts inom ramen för kommunens fiskeplan. Laxöring, gös, sik, abborre – det är bara att agna på och vänta bakom flötet...

– Vi jobbar tillsammans med kommunens alla fiskevårdsområden, säger projektledaren för Söderhamns fiskeutveckling, Janne Lundstedt.

De flesta av de viktigaste flödena i kommunen har öppnats från källorna ut till havet. Och det är inte bara fisk i bäckar, åar och sjöar: här finns även flodkräftor och flodpärlmusslor.

– Från starten 2004 har vi restaurerat 300 kilometer vatten och omsatt tio miljoner kronor. Vi har med handkraft och maskiner lagt i stenar, grävt, anlagt fiskvägar runt gamla dammar och byggt nya forsnackar.

– Vi slår vakt om mångfalden och ser hur fisktillgången blir allt bättre år från år, säger Janne Lundstedt.

Våtmarken som minskar läckage

Sveriges nordligaste våtmark för efterbehandling av avloppsvatten är Granskär i ekokommunen Söderhamn. Området hotades av igenväxning men har återskapats med vattenspeglar och förvandlats till ett omtyckt utflyktsområde med ett rikt djur- och växtliv.

– Detta är ett led i det systematiska miljöarbetet för ett ekologiskt hållbart samhälle. Det övergripande målet med våtmarksreningen är att minska läckaget av näringsämnen till havet, säger miljöutvecklare Margareta Örn-Liljedahl, kommunens Planering- och utvecklingsavdelning, tillsammans med renhållningschef Christina Åström vid kommunägda och miljöcertifierade Sö-

Margareta Örn-Liljedahl, vid kommunens Planering- och utvecklingsavdelning.

Christina Åström, vid kommunägda och miljöcertifierade Söderhamn Vatten och Renhållning AB.

derhamn Vatten och Renhållning AB.

Kampen mot övergödningen är ett av de lokala miljömålen och där överträffas ambitionerna redan på flera punkter.

Samarbetet med en av kommunens framgångsrika entreprenörer, prisbelönade Arne Linding, har också haft betydelse:

– Han är den som sett möjligheterna när vi kommit med våra problem. Hans uppfinningsrikedom har gjort det omöjliga möjligt,

säger Margareta Örn-Liljedahl.

– Det är kombinationen av mitt stora teknik- och miljöintresse som är grunden, säger Arne Linding som med sina amfibiefordon för behandling av våtmarker fått Våtmarksfondens stipendium.

SÖDERHAMN!

www.soderhamn.se

Alla kan göra en insats för miljön

TEXT: PER-ÅKE HULTBERG

Timrå var en av de första kommunerna i landet som gick med i Sveriges Ekokommuner.

– Då liksom nu jobbar vi strategiskt med miljöfrågor, säger kommunstyrelsens ordförande Ewa Lindstrand.

Ewa Lindstrand.

Det hela började 1992 när kommunen beslutade att ta ett brett grepp om miljö- och folkhälsofrågorna. En grupp med blandad politisk tillhörighet tillsattes att jobba över-

gripande med hållbarhetsfrågor där samtliga förvaltningar inkluderades.

– Miljöfrågor berör ju hela kommunen, inte bara miljöförvaltningen, betonar Ewa Lindstrand. Det är viktigt att alla engageras, kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, barn- och utbildning och så vidare. Det gör att man får en bredd och en helhetsyn på miljöarbetet. Vi var tidigt ute med det här angreppssättet och jobbar fortfarande på samma sätt.

Det som hänt under åren är att Timrå kommun tillsammans med näringslivet på orten gjort olika större miljöinvesteringar. Den största och mest påtagliga var en statligt stödd investering på 175 miljoner, som gjorde att kommunen kunde göra en stor miljöinsats genom att konvertera från olja till andra alternativ.

– Den aktiva partnern var SCA som nu levererar spillvärme från massafabriken i Östrand till vårt

Tack vare spillvärme från SCA:s massafabrik i Östrand har oljeberoendet försvunnit och luftkvaliteten förbättrats i Timrå.

Foto: SCA

fjärrvärmenät. Vi har alltså kunnat lämna vårt oljeberoende och därigenom fått en påtagligt bättre luftkvalitet, säger Ewa Lindstrand.

Olika andra handfasta åtgärder har inneburit att alla kommunens fastigheter nu har alternativa bränslen som pellets, flis och fjärrvärme för sin uppvärmning. Kommunen har parallellt arbetat målmedvetet med energirådgivning, både mot privatpersoner och företag för att stötta och påskynda omställningsprocesser.

Att jobba med miljöfrågor är en sak, men varför kalla sig ekokommun

Det är bara genom att se framåt och hitta nya möjligheter som vi kan motverka klimatutvecklingen.

och engagera sig i Sveriges Ekokommuner?

– I dag har alla kommuner i Sverige en miljömedvetenhet. Alla har vi klimathotet hängande över oss. Men genom Sveriges Ekokommuner har vi ett nätverk där vi kan hjälpa var-

andra, ge tips och råd och dela erfarenheter. Sammantaget vi alla gjort otroliga insatser för miljön på olika områden. Sveriges Ekokommuner är därför ett fantastiskt kompetensforum. Bara att delta i årsmötet, då man får ta del av allt som händer runt

om i landet, är oerhört givande och lärorikt.

Hur ser du själv på klimathotet som vi nu matas med i media. Kan det inte finnas en risk att vi resignerar inför den gigantiska hotbild som målas upp?

– Jag tycker att man måste se möjligheterna i hotbilden. Det är bara genom att se framåt och hitta nya möjligheter som vi kan motverka klimatutvecklingen. Om fler och fler - individer, kommuner och företag - gör den lilla insatsen, blir det så småningom en stor gemensam satsning som kan få en avgörande betydelse för miljön, både lokalt, nationellt och globalt.

SVERIGES EKO-KOMMUNERS NYCKELTAL

Hur kan vi mäta miljöförbättringar? Miljöfrågorna är komplexa. Ofta är det svårt att mäta åt vilket håll utvecklingen går och åskådliggöra resultatet på ett enkelt sätt. Ett försök till en enkel och konkret beskrivning är de gröna nyckeltal som Sveriges Ekokommuner tagit fram.

Gemensamma nyckeltal

Sveriges Ekokommuner antog under 2002 tolv gemensamma nyckeltal. Syftet är att följa utvecklingen inom ekokommunerna och få indikatorer på utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Varje år rapporteras nyckeltalen till föreningens kansli. Sammanställningen av nyckeltalen redovisas på före-

ningens hemsida.

Nyckeltalen är valda för att de ska vara intressanta för flertalet kommuner. De är också möjliga att påverka genom ett aktivt kommunalt miljöarbete. Harmonisering med nationella indikatorer och uppföljningen av miljömålsarbetet är andra viktiga utgångspunkter för valet av nyckeltal.

Eftersom nyckeltalen följer utvecklingen och belyser miljösituationen ger de ett utmärkt underlag för diskussioner om det lokala miljöarbetet och prioriteringar av åtgärder.

Mer information om nyckeltalen kontakta föreningens kansli: Tommy Persson (samordnare) Miljökontoret, Tel 042-10 73 19. eller t.b.persson@helsingborg.se Hemsida: www.sekom.nu

Vilka är de 12 nyckeltalen?

1 CO2-utsläpp från fossila bräns-

len inom kommunen (ton/invånare).

- 1 a. CO2-utsläpp från industri-sektorn.

- 1 b. CO2-utsläpp från övriga sektorer.

2 Färligt avfall exkl. elektronikskrot (kg/invånare).

3 Andel jordbruksmark med ekologisk odling (procent)

- 3 a. Andel jordbruksmark med miljöstöd för ekologisk odling

- 3 b. Andel jordbruksmark som har godkänts för KRAV-odling

4 Andel miljöcertifierat skogsbruk (procent)

5 Andel skyddad natur (procent)

6 Insamling av hushållsavfall för återvinning enligt producentansvar

(kg/invånare).

7 Total mängd hushållsavfall exkl. producentansvar (kg/invånare).

8 Tungmetallhalter i avloppsslam (mg/kg TS).

- Bly, Kadmium och Kvicksilver

9 Andel förnybar och återvunnen energi i kommunala lokaler. (%)

10 a. Transportenergi för tjänstere- sor med bil (kWh/års-arbetare).

10 b. CO2-utsläpp från tjänste- resor med bil (ton/års-arbetare).

11 Inköp av ekologiska livsmedel i den kommunala organisationer (procent)

12 Andel miljöcertifierade skolor/ förskolor (procent)

– Varför gick ni med i Sveriges Ekokommuner?

"Vi gick med i Sveriges Ekokommuner för att projektet stämde in på kommunens egna profilområden och styrkor. För oss är varumärket 'ekokommun' betydelsefullt. Det har satt sig hos kommuninvånarna och är en bekräftelse på att miljöfrågorna har en viktig roll i kommunala beslut. Dessutom har det fått spridning i världen och lockar långväga besökare. Medlemskapet har också fått betydelse för kommunens arbete med hållbar utveckling. Jag skulle rekommendera andra kommuner att gå med. Inte minst för att nätverket ger många värdefulla och inspirerande kontakter!"

Helena Andersson, Ekostrateg, Gotlands kommun

– Vi drog i gång ett stort Agenda 21-arbete under 1994 och att bli ekokommun var en naturlig fortsättning. Medlemskapet ger oss möjlighet till erfarenhetsutbyte med andra kommuner. På köpet får vi hjälp att hitta lösningar på problem, stöd och hejarop, viss opinionsbildning och inte minst goodwillen att vara ekokommun. Jag skulle rekommendera andra kommuner att gå med av flera skäl. Bland annat för att få stöd och hjälp av likasinnade och för att kunna driva gemensamma frågor via opinionsbildning.

Johanna Pettersson, Agenda 21-samordnare, Huddinge kommun

Ekokommun Gotland

på väg mot det hållbara samhället

I kommunen arbetar vi bland annat med att:

- Öka antalet skolor och förskolor med Grön Flagga
- Öka andelen ekologisk mat i kommunens kök
- Öka antalet miljöbilar
- Öka andelen buss- och cykelresor
- Bygga nätverk för hållbar energiomställning
- Fasa ut de sista oljepannorna
- Säkra tillgången på rent dricksvatten

Men viktigast är engagerade kommuninvånare; bland annat kom 700 gotlänningar till starten av klimatresenären

klimatresenären
871 84308 8011 485 41151 100 01

Läs mer på: www.gotland.se

3 trappor S. Sjö
L. Strand
N. Gädda

2 trappor J. Skog
R. Ek
M. Duva

1 trappa P. Blom
G. Blad
S. Ros

Entréplan J. Björk
B. Gren
L. Kvist

Miljön – en del av ditt boende

Idag tar nästan alla om miljön. Och det är naturligtvis bra. Men i Sigtuna kommun och Sigtunahem tycker vi det är ännu bättre att konkret göra något för den. Därför tänker vi miljö i allt vi håller på med. Och vi jobbar oförtroddigt för att Sigtuna ska vara lika härligt att leva, verka och bo i om hundra år som det är idag. Det här kan vara intressant att veta för dig som bryr dig om miljön.

Läs mer på www.sigtunahem.se och www.sigtuna.se

Från lokalt till globalt för att r

TEXT: PER-ÅKE HULTBERG

Det var i Övertorneå det började, i Sverige vill säga. Men det var i Finland begreppet ekokommun först myntades, i Soumussalmi närmare bestämt. Torbjörn Lahti, som 1983 flyttat hem till Övertorneå för att leda ett tvåårigt framtidsprojekt tog med sig några kolleger och åkte över till Finland på studiebesök.

Vi försökte hitta en ny väg att nå utveckling och tillväxt, att helt enkelt rädda bygden.

– Kan de så kan vi, tänkte Torbjörn Lahti och för inspirerad hem med målet att få igång landsbygdsnäringar utifrån ett ekologiskt perspektiv. När Övertorneå något senare utropade sig till Sveriges första ekokommun kom eko att stå för både ekologi och ekonomi. Genom samspel med naturen skulle arbetstillfällena skapas där den lokala kulturen togs tillvara. En process sattes igång som skulle visa sig få konsekvenser långt utanför Övertorneås kommungränser.

– Det var en desperat situation med hög arbetslöshet och en uppgivenhet bland befolkningen. Vi försökte hitta en ny väg att nå utveckling och tillväxt, att helt enkelt rädda bygden, inte världen, berättar Torbjörn Lahti, som sedan dess hängivet ar-

betat med att sprida ”Ekokommunkonceptet”, inte bara i Sverige utan nu ut över hela världen. Faktum är – hör och häpna – att intresset i dag tycks vara allra störst i USA. Men tillbaka till Övertorneå i mitten på 80-talet, där folk sedan urminnes tider levat nära naturen, jagat, fiskat, plockat bär och på alla sätt försökt utnyttja, och samtidigt leva i harmoni med, naturen. Så det här med ekologiskt synsätt var egentligen inget nytt, betonar Torbjörn Lahti.

– Vi paketerade det i ett koncept med målet att skapa jobb. Ett konkret exempel var att plocka bort den ytterst lilla förekomsten av kemikalier i det lokala jordbruket. Det var inte så svårt eftersom kemikalier än-

då var för dyrt att använda. Genom att klistra på ett varumärke – ekologiskt odlat utan kemikalier – blev det plötsligt möjligt att få ordentlig snurr på rulljansen. Övertorneå blev på kort tid ledande centrum i landet på alternativ odling och hade under en period flest kravgodkända odlare i landet. Genom en ekologisk ansats skapades ekonomisk utveckling. Det hela hade lite av flumstämpel över sig, men det gav jobb.

– Jag har själv alltid hävdat att ekologi är bra för ekonomin. Tar man bara på sig de ekologiska glasögonen ser man så fantastiskt många möjligheter att utveckla nya verksamheter, säger Torbjörn Lahti och berättar om hur man jobbade ute i byarna för att engagera lokalbefolkningen.

– Kan du tänka dig, det var 600 vuxna personer som deltog i studiecirkel och diskuterade bygdens framtid. Detta i en kommun med bara 6 000 invånare.

Inte undra på att Övertorneå 1985 fick utmärkelsen Årets kommun. Och resultaten av arbetet lät inte vänta på sig. Under åren 1983 till 1989 startades hundratals nya företag. Från att det rätt fullskaligt apati började folk på allvar ta tag i sin egen framtid. Sund avundsjuka, som Torbjörn Lahti uttrycker saken, gjorde att även grannarna satte igång. Det skapades framtidstro i bygden. Därmed var hans egen tid i Övertorneå över. Det som fungerade där borde spridas ut över landet. 1990 startade han därför en konsultverksamhet och var samma år med om att dra igång ett nationellt tvåårigt projekt med 16 kommuner.

– Vi ordnade en konferens i Orsa, Framtidssamhället, som lockade 400 deltagare från hela landet. Syftet var att sprida kunskap och visa upp allt positivt som gjordes på miljöområdet. Konferensen var oerhört betydelsefull. Det var i Orsa det svängde, minns Torbjörn.

Nu hade insikten om det globala miljöarbetet väckts på allvar. Globala frågor måste spridas. Vid Rio-mötet 1992 hade de nordiska ekokommunerna ett gemensamt arrangemang och uppmärksammades som ett av få försök i västvärlden att arbeta med hållbar utveckling. Paragraf 28 i det välkända slutdokumentet Agenda 21 handlar om kommunernas roll.

– Det var exakt våra formuleringar.

Genom att klistra på ett varumärke – ekologiskt odlat utan kemikalier - blev det plötsligt möjligt att få ordentlig snurr på rulljansen.

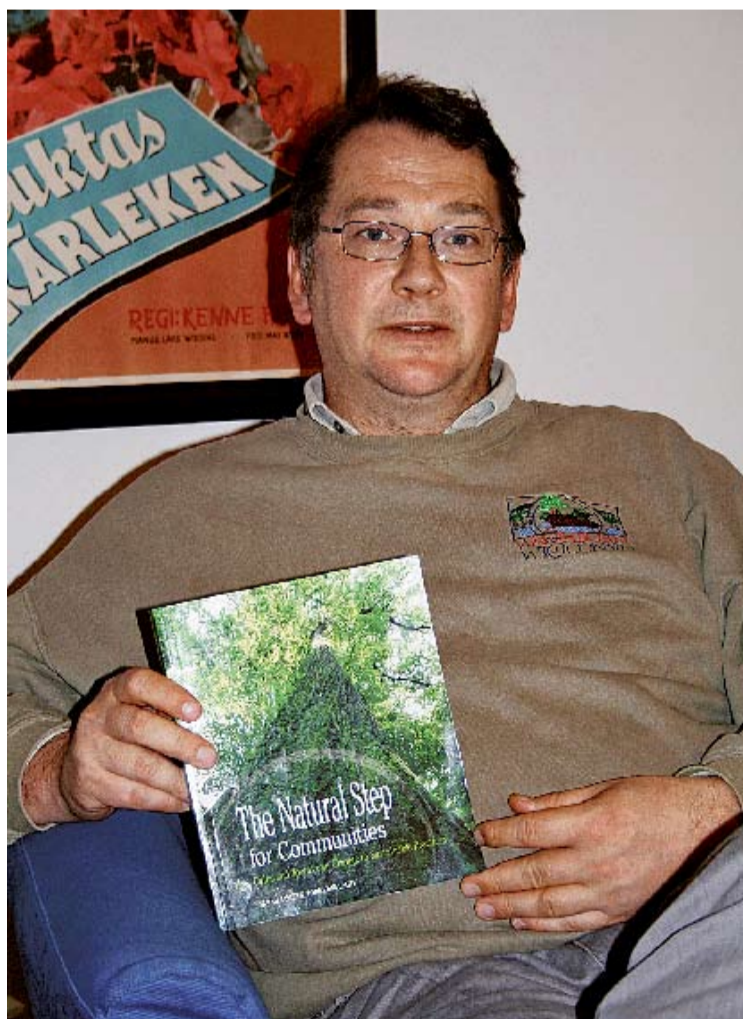
Det kändes mäktigt, tänk att det lilla vi gör kan få stor betydelse i hela världen.

ringar. Här uppmanades alla världens kommuner att göra precis som lilla Övertorneå i norra Sverige hade gjort. Det kändes mäktigt, tänk att det lilla vi gör kan få stor betydelse i hela världen.

Tre år senare bildade Sveriges Ekokommuner sin förening med 35 medlemmar som nu har blivit 70. Torbjörn Lahti beskriver Övertorneå och det som hände där för 25

år sedan som ekokommun 1.0. Det vill säga, det var den första generationen ekokommun som systematiskt jobbade med miljöfrågor men syftet då var först och främst att rädda bygden.

Torbjörn Lahti som har under årens lopp fortsatt att stödja utvecklingen både i Sverige och utomlands och i dag reser han runt i världen för att dela sina erfarenheter och utbilda

Boken *The Natural Step for Communities*, av Torbjörn Lahti och Sarah James, används som material i studiecirkel världen över.

ädda världen

gt möjligt att få ordentlig snurr på ruljansen.

Foto: Pierre Rosberg / Nordicphotos

kommuner i ett fungerande koncept med 25 år på nacken. Han betonar att mycket handlar om sunt förnuft och att börja se på verkligheten med andra ögon.

– Det viktigaste är att inte tappa eldsjälarna när miljöfrågorna internationaliseras, säger han. Miljöarbetet riskerar då att bli kommunala ärenden drivna av byråkrater utan äkta engagemang. Nej, ”release the doers”, frigör dem som vill något. Annars är risken att Sverige hamnar på efterkälken.

– Vi är kända som ett föregångsland där våra ekokommuner spelar en internationell roll. Svenska ekologiska produkter och företag inom miljösektorn har ett försprång, men om inte vi skärper till oss kommer vi snart att tvingas åka till USA och Japan för att lära oss hur ekokommuner fungerar. Det finns ett otroligt sug på många

håll i världen. Vi måste börja inse på allvar att ekologi handlar om ekonomi och att det finns en enorm marknad som kan gå oss förbi.

– Mitt i allt skrämmande, med en hotbild som bara förstärks, är det samtidigt oerhört inspirerande. Det är aldrig för sent att ge upp, som vi säger i Norrbotten, säger Torbjörn Lahti.

– Det är en spännande tid vi lever i. Överallt möter vi samma desperata rop på hjälp. Även om vi vet att det nu är blod, svett och tårar som krävs så är jag optimist. Det finns inget annat att välja på. Och det mest fascinerande just nu, och samtidigt det kanske mest positiva, är det som händer i USA, där en gräsrotsrörelse snabbt håller på att växa fram över hela nationen. Går det att förändra USA, så finns det hopp för framtiden. ■

LULEÅ

Trä- och solvärme i kommunens växthusanläggning

I Luleå har vi flera projekt för att minska vår klimatpåverkan. Utbyggnad av fjärrvärme och närvärme i byar tillsammans med Luleå Energi AB. Nya pellets pannor hos Norrmejerier. Trä- och solvärme i kommunens växthusanläggning. Utbildning i sparsamt körsätt för kommunanställda förare.

www.lulea.se/hallbart

Luleå Lokaltrafik får högsta betyg av sina kunder

Luleå Lokaltrafik AB är ett kommunalt bussbolag som får högsta betyg av sina kunder. Ny huvudhållplats, bättre linjenät, nytt informationssystem och signalprioritering har gjort bussresandet mer konkurrenskraftigt och resandet har ökat. Nu är nästa steg att successivt öka andelen förnybart bränsle.

www.llt.lulea.se

Hållbarometern visar fakta

LULEÅ KOMMUN

Fakta om hur natur och människor mår i Luleå har vi samlat på Hållbarometern. Där finns flera hundra nyckeltal sorterade under olika intresseområden.

www.lulea.se/hallbart

Program för hållbart samhällsbyggande

Just nu arbetar vi för att ta fram framtidsbild och vision för Luleå 2050. Vi arbetar i bred dialog och tittar på elva hållbarhetsaspekter.

[www.lulea.se/under/Politik & kommun](http://www.lulea.se/under/Politik%20&%20kommun)

Tillsammans tar vi vara på restenergin från SSABs processer

Luleå Energi AB bildar tillsammans med LuleKraft AB och Bioenergi AB ett energicentrum i Luleå. Tillsammans tar vi vara på överskottsenergin från SSABs processer och kan leverera fjärrvärme, göra el och torka spån för tillverkning av pellets. Varje år byter många småhus från direktverkande el till fjärrvärme, nästan alla hushåll i tätorten har fjärrvärme.

www.luleaenergi.se

Biogasbussar

TEXT: NINO SIMIC

Helsingborgs bussar drivs med biogas som producerats i kommunens egen biogasanläggning. Det är bara en av åtgärderna som mot bakgrund av tydliga mål ska minimera fordonstrafiken, öka kollektivt resande och göra hela Helsingborg till en långsiktig hållbar miljö.

Bakom framgångarna ligger ett mångårigt medvetet miljöarbete. Biogas-satsningen, som i höstas kulminerade genom att biogasanläggningen fick fördubblad kapacitet, har en lång förhistoria.

– Kommunens avfallsbolag var väldigt tidigt ute med att minimera avfallet som gick till deponering, säger Ulla Ingers, avdelningschef på miljökontorets miljöstrategiska avdelning. Man tog bland annat fram olika sätt att återvinna och återanvända exempelvis byggmateriel.

Hela företaget, Nordvästra Skånes Renhållningsaktiebolag, NSR, präglas av långsiktigt kretsloppsanpassat miljötank. När biogasanläggningen byggdes, återanvände man cisterner från ett nedlagt sockerbruk i närheten. Tack vare biogasproduktionen kör i dag över 100 bussar och sopbilar, både lokalt och regionalt, på biogas som producerats av NSR. Redan före ut-

vidgningen, under 2006, ersatte biogasen hela 1,4 miljoner liter bensin.

När NSR beslutade att bygga en tankstation för biogas blev det plötsligt möjligt för både kommunala förvaltningar och gemene man att skaffa biogasdrivna miljöbilar. Beslutet löste den Moment 22-situation som rådde före NSRs beslut:

– När det inte fanns någonstans att tanka, kunde ingen köpa gasdrivna bilar, säger Ulla Ingers. Och så länge ingen köpte bilarna, fanns inget behov av tankstationer med biogaspumpar. Det är ofta så i början, goda ideer kan stupa på att det är svårt och dyrt att utveckla ett system.

Miljöarbetet i Helsingborg följer tydliga strategier som pekas ut i miljöprogrammet. Det finns tydliga mål både för hållbara transport- och energisystem. Ett av målen är att till

Redan före utvidgningen, under 2006, ersatte biogasen hela 1,4 miljoner liter bensin.

Foto: Julia Sandberg

Hos NSR finns framtiden

Lämna ditt avfall hos oss

Vår återvinningsgård på Filboarna gör det enkelt och effektivt att lämna allt det skräp du vill bli av med. Genom att sortera dina sopor bidrar du till att skapa ett hättre och mer kretsloppsanpassat samhälle.

NSR arbetar med återvinning och behandling av avfall. Vi tar emot alla typer av avfall: papper, glas, metall, plast, elektronik, trädgårdsavfall, förpackningar, farligt avfall, grossoppor etc.

För mer information och öppettider besök www.nsr.se

Bananskal blir biogas

På NSR behandlar vi bland annat organiskt avfall, till exempel bananskal, och skapar biogas, ett åternybart bränsle som inte hödrar till växthuseffekten. Biogas kan användas som förbränsle. Biogas är det mest miljövänliga och ekonomiska förbränslet vi har idag. Åker du buss i Helsingborg bidrar du till en bättre miljö eftersom alla stadsbussar kör på biogas från NSR.

Vår egen tankstation finner du vid infarten till Filboarna avfalls- och återvinningsanläggning.

Det som blir kvar efter utvinning av biogas återförs till naturen som gödsel till jordbruket. På detta sätt sluter vi kretslöppet.

Kontakta oss gärna för mer information.

Nytt liv i rabatten

NSRs jordar är baserade på återvunnet organiskt material som komposteras och kontrolleras. I alla våra jordar finns koncentrerad naturlig näring.

Du kan också göra en stor insats för kretslöppet. Lämna ditt trädgårdsavfall hos oss och köp hem jord till trädgården samtidigt!

Vi har även hemkörning av våra jordprodukter i stora åck. Det är ett smidigt sätt att spara tid, energi och pengar genom att få jorden direkt hem till trädgården.

Ring 042-10 79 49 för mer information eller gå in på: www.nsr.se

ska minimera fordonstrafiken

2010 minska utsläppen av koldioxid med 20 procent, jämfört med 1990. Enligt den senaste tillgängliga statistiken har utsläppen minskat med 12 procent. Den största anledningen är att Öresundskraft numera använder biobränsle i stället för kol i vårt kraftvärmeverk.

En kommunikationsplan anger hur man ska nå ut med information.

–I dag måste man slåss om medierutrymme, säger Ulla Ingers. Vi måste vara specifika, tydliga med vad vi vill prioritera och vilka mål vi vill nå.

En ny trafikplan har tagits fram parallellt med miljöprogrammet. Den visar en helt ny syn på trafiken och anger som mål att den ska öka med totalt högst 1,7 procent fram till 2015 jämfört med 2005. I Sverige som helhet ökar den för närvarande med 2 procent – per år! Trafikökningen i Helsingborg ska begränsas

genom nya cykelstråk och nytt koncept för kollektivtrafiken, som förväntas öka med 100 procent mellan 2005 och 2015.

–Vi ligger redan på en ökning med 33 procent, säger Ulla Ingers. Våra nya lokalbussar är otroligt bekväma och tidtabellen har fått tätare trafik.

Man planerar även att lägga om trafiken i centrum, där mätningar har visat på att luften tidvis är dålig. Genom omläggningen ska det bli mindre attraktivt att åka bil genom centrum.

Varken miljöprogrammet eller trafikplanen ska tillåtas bli hyllvärmare. Miljöbarometern har införts som uppföljningsinstrument. Den består av ett 60-tal indikatorer som uppdateras kontinuerligt. Det främjar delaktigheten och ger en tydlig bild av hur kommunen ligger till i förhållande till olika miljömål på energi-, trafik-, buller- och kemikalieområdena. ■

En sopbil från Renhab tankar. Renhab samlar in soporna i Helsingborg på uppdrag av Helsingborgs Renhållningsverk. Renhab är ett helägt dotterbolag till NSR sedan den 2 juli 2007. Foto: NSR

!! Trafikökningen i Helsingborg ska begränsas genom nya cykelstråk och nytt koncept för kollektivtrafiken.

VARBERGS KOMMUN- PÅ RÄTT VÄG MOT ETT UTHÅLLIGT SAMHÄLLE

- Fjärrvärmeprojekt- spillvärmen från Värö Bruk tas tillvara
- Ökad satsning på vindkraft och biogasproduktion
- Vi satsar på cyklisterna

Informationsprojekt:

- Energirådgivning
- Smarta miljövänliga resval
- Minskad klimatpåverkan

Biologisk mångfald:

- Regelbunden kalkning av sjöar
- Biotopvård i vattendrag
- Stöd till våtmarksanläggningar och stängsling av naturbetesmarker
- Getteröns naturreservat

www.varberg.se

Varbergs kommun

Ett spadtag för framtiden

Den 21 maj 2007 togs första spadtaget för Sveriges största biobränsleeldade kraftvärmeverk av fr. v. Anders Arnesson, f.d. kommunalråd i Botkyrka, Ann-Marie Högberg, kommunalråd i Huddinge, miljöminister Andreas Carlgren, kommunalrådet Anders Lago, Södertälje och Söderenergis VD Leif Bodinsson. Till sin hjälp hade de 80 barn från Huddinge, Botkyrka och Södertälje.

Det nya kraftvärmeverket (till höger) kommer att byggas söder om det nuvarande Igelstaverket (till vänster). Skiss: Scheiwiler Svensson Arkitektkontor AB

Igelsta kraftvärmeverk är Huddinge, Botkyrka och Södertäljes största miljöinvestering någonsin. Den beräknas bidra till att minska de skadliga koldioxidutsläppen med 75 000 ton per år vilket motsvarar 4 procent av det nationella målet för minskning av växthusgaserna. Redan idag har Söderenergis omställning sedan 1990 från kol och olja till bio- och returbränslen bidragit till att minska de skadliga koldioxidutsläppen motsvarande 12 procent av det nationella klimatmålet. www.soderenergi.se

Söderenergi

Fjärrvärme för ett hållbart samhälle

Box 7074, 152 27 Södertälje • Tel. 08-553 05 500

Världsberömda Robertsfors

TEXT: KARIN LAGERLÖF

Robertsfors är den lilla kommun vid kusten ovanför Umeå, som är världsberömd för sitt ekologiska arbete. Men för fyra år sedan var Robertsfors ännu ingen ekokommun. Kommunen var faktiskt inte alls erfaren vad gäller ekologiskt tänkande. Så plötsligt hände det. Robertsfors blev "Det hållbara Robertsfors" och placerade sig på världskartan.

Hur började det hela? Jo, under några år framställde kommunen en utvecklingsplan i enlighet med ekokommunkonceptet. Budskapet spreds i hela Robertsfors. En niondel av alla invånare i kommunen fick en heldagskurs i ekologi – man samlades i bygdegårdar, information gick till enskilda företag och studiecirkel hölls.

Nytänkandet kring en ekologisk modell för Robertsfors skapade en stolt samstämmighet mellan kommunens olika partier, en tydlig oomtvistlig riktning. Och nog har de skäl att vara stolta. Världen över finns ekokommuner inspirerade av den svenska modellen, och allt som oftast besöker representanter från dem just Robertsfors för att lära sig mer. Gunnar Brundin, systemsamordnare på Robertsfors kommun, berättar:

– Amerikaner och japaner kommer hit till Robertsfors med jämna mellanrum. Ständigt kommer faktiskt gäster från en lång rad länder. Jag tror att de tycker att det är intressant att kommunerna rent allmänt har en så stark ställning i Sverige. De får se här vad en kommun kan åstadkomma till exempel bara genom den svenska kommunala beskattningsrätten och planeringsansvaret.

Från ett amerikanskt besök i Sikeå där ekobyen (Må-Bra-byen heter den) ska ligga. Till vänster står "presidenten" i Sikeå i mitten en amerikansk besökare och till höger förre projektledaren i Hållbara Robertsfors – Torbjörn Lahti.

Robertsfors har varit ekokommun sedan 2004. I dag är visionen att man 2020 huvudsakligen ska vara oberoende av fossila bränslen, att ha slutit kretsloppet av näringsämnen, att ha ökat sitt invånarantal från 7000 till 10 000. Samt att bli Sveriges bästa kommun. Bygget av en ekoby vid havet planeras också, och påbörjas förhoppningsvis i sommar.

Besök från samarbetskommunen Machakos i Kenya.

Foto: Gunnar Brundin

Ågesta fågeltorn: Ett handikappanpassat fågeltorn vid den fina fågelsjön Ågestasjön.

Foto: Thomas Strid

Effektiv miljöpolitik gav resultat

TEXT: KARIN LAGERLÖF

Huddinge kommun har ett av landets 20 största invånarantal, vilket förstås innebär bekymmer med övergödning av vattnen. Trots det har kommunen mycket framgångsrikt lyckats minska problemen.

Huddinge kommun blev en av de första ekokommunerna i Sverige i början på 90-talet. Och miljöarbetet har visat fantastiska resultat. Sedan dess har arbetet med vattenåtgärder som att återställa våtmarker och vattenregleringsanläggningar pågått. Övergödningen har, som i de flesta tätortsregioner, drabbat Huddinge kommuns dagvatten och enskilda avlopp. Tack vare dagvattenanläggningar i igenväxta sjöar och att ha byggt ut det kommunala va-nätet, har kommunen fått bukt med övergödningen.

– De senaste åren har värdena svängt rejält. Generellt sett har vattenkvaliteten blivit mycket högre. Med tanke på att befolkningen och trafiken ökat kraftigt,

borde vattenkvaliteten blivit sämre. Istället är det tvärtom och det är verkligen jätteroligt, säger Thomas Strid, miljöchef på Huddinge kommun.

På järnåldern tros "uddungarna" ha bosatt sig vid Mälarens strand. Så småningom gav de också namn åt kommunen Huddinge. I dagens storstadsregion är frågan om exploatering självklart också angelägen. Huddinge kommun deltar därför flitigt utifrån i samhällsplaneringen, där naturen och hållbarhetsperspektivet får sätta gränserna för ny bebyggelse.

– Kommunen växer hela tiden. Vi vill exploatera mark i nära läge till kollektivtrafik. Det finns bebyggelse här i naturområden som är för gles för kollektivtrafik och därför helt bilberoende. Folk ska trivas i nya områden, det ska vara nära till grönområden och inget störande buller, men jag tror att vi måste bestämma oss för att underbygga kollektivtrafiken. Detta är fortfarande under diskussion hos oss. Eftersom det är fint med mycket grönt och stora tomter, tycker många att det här låter konstigt. Men att skapa täta samhällen med möjlighet till kollektivtrafik är vad som ingår i vårt tänk, fortsätter Thomas Strid.

Kommunen för en aktiv politik för att ha jordbruksföretag i kommunen. Var man än bor i Huddinge

Thomas Strid i det gröna.

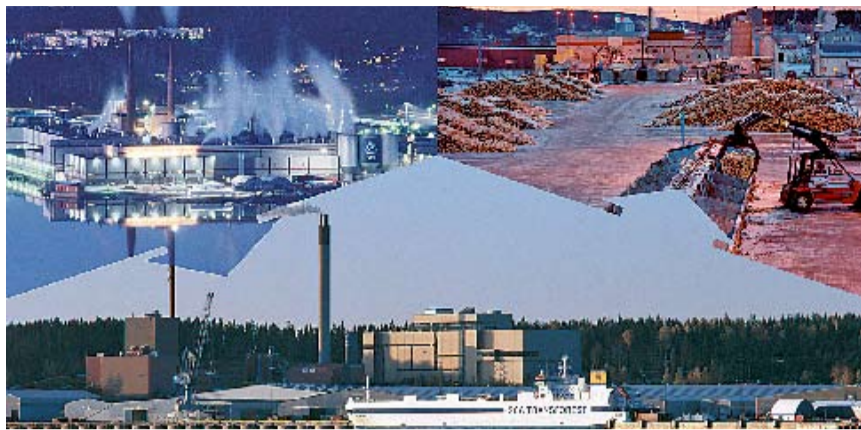
Foto: Richard Vestin

kommun idag har man exempelvis, trots närheten till storstaden, riktiga grönområden och lantliga gårdar med betande kor och får. I Huddinge kommun är det viktigt att plantera miljömedvetenhet i nästa generations "uddungar".

– Vi jobbar för att det ska finnas säkra skolvägar så att barnen ska kunna gå till skolan. Vi har "vandrande skolbussar" - föräldrar som turas om att gå tillsammans med barnen. Vi arbetar också tillsammans med kooperativa skolkök för att främja ekologiska livsmedel. Och på Arla minor får barn att komma och titta på hur mjölk kravproduceras här i Huddinge.

FAKTA:

- Huddinge kommun har ca 90 000 invånare.
- Över hälften av kommunens område består av skogar, berg, sjöar och odlingslandskap med inte mindre än nio naturreservat och sex Natura 2000-reservat.
- Kommunen är den enda i Stockholms län som kravproducerar mjölk.

Ny teknik minskar utsläpp

Mellan 2000 och 2010 ska koldioxidutsläppen i Sundsvalls kommun minska med 30 procent. Minskningen sker till största delen tack vare att Kubal ändrar produktionsprocessen i sitt aluminiumsmältverk. Dessutom intensifieras samarbetet mellan kommunens fjärrvärmeverk och SCA.

– Sundsvalls miljökontor och länsstyrelsen har arbetat aktivt i flera år för att påverka Kubal, säger Ylva Jakobsson miljöinspektör på miljökontoret.

Om allt går enligt planerna, inför Kubal den nya tekniken före 2010. Åtgärden innebär att koldioxidutsläppen i Sundsvall sjunker med cirka 15 procent, det vill säga hälften av målet på 30 procent. Dessutom minskar utsläppen av tjärämnen.

Ytterligare 10 procent av koldioxidutsläppen försvinner när kommunens fjärrvärmeverk och SCA samordnar sig. I fortsättningen ska fjärrvärmeverket producera ånga och leverera den till sågen i Tunadal via en nybyggd ledning. Pappersbruket i Ortviken ska i sin tur leverera spillvärme till fjärrvärmenätet.

– SCA behöver inte elda med olja för att producera sin ånga, säger Ylva Jakobsson. Fjärrvärmen produceras huvudsakligen genom förbränning av avfall, som till stor del räknas som ett förnybart bränsle.

Sista delen av utsläppsminskningen uppnår man genom att fler ansluter sig till fjärrvärmenätet samt genom att fler biobränsleanläggningar tas i bruk.

sundsvall.se

Sundsvall välkomnar
Sveriges ekokommuner
24-25 april 2008!

En hållbar utveckling lyfter oss in i framtiden!
Vi sänker utsläppen av växthusgaser med 30 % till 2010.
Sundsvalls företag utvecklas med miljö som sprängbräda.
Vi erbjuder dig en unik stenstad, bra livsmiljö och värdefull natur.

För mer information www.sundsvall.se

Hedemora – en naturskön ekokommun i södra Dalarna

Här bygger ungarna kojor i skogen, åker spark på vintrarna och cyklar eller springer till varann för att leka. Hedemora kommun är inte större än att vi kan ha en bra kontakt med alla barn och ungdomar som går i våra skolor. Alla jobbar med hållbar utveckling – från dagis till gymnasiet. Hälften av förskolorna och skolorna har certifieringen Grön Flagg och några har utmärkelsen Skola för Hållbar Utveckling. 2008 siktar vi på att alla har Grön Flagg!

Hedemora ligger i ett varierande landskap med öppen jordbruksbygd där lokala odlare producerar mat med hög kvalitet. Mitt i staden kan du se skogar, berg och sjöar. Dalälven rinner genom kommunen och Hovran är ett våtmarksområde av internationellt värde med ett rikt fågelliv – på cykelavstånd från stadskärnan. Här vibrerar den världliga nattluften av sångare. I området finns Salixodlingar som bevattnas med avloppsvattnet från det kommunala reningsverket. Och det mår både Salixen och Dalälven bra av.

60 procent av kommunens leasingbilar drivs med etanol. Inom såväl kommunen som näringslivet finns ett genuint intresse och en drivkraft att ta vara på möjligheterna att utveckla hållbara energisystem.

Ekologiskt på faten!

I alla kommunala kök – från förskolekök till storkök – är all mjölk, alla havregryn, inlagda rödbetor, smörgåsgurka och bananer ekologiska. Allt kaffe som serveras ur kannor och automater är både KRAV- och Rättvisemärkt. Utöver dessa sex produkter efterfrågas ekologiska alternativ på en rad andra produkter utifrån varje kostverksamhets ambition och ekonomiska möjligheter.

Salladsbufféer och vegetariska varmrättsalternativ finns på flera förskolor och skolor, och de söta mellanmålen har bytts ut till förmån för mer frukt och grönt.

Spårbilarna är här

TEXT: JAN-OLOF SMEDBERG

Spårbilsbanor som slingrar sig fram uppe i luften mellan höghus har gemene man oftast mött som illusioner i science-fictionböcker om framtiden.

Nu är framtiden här och spårbilar är på väg att bli ett vardagligt inslag i stadsmiljöer på samma sätt som spårvagnar och bussar.

Det första konceptet utvecklades redan 1953 och den första rejäla banan har varit fungerande ända sedan 1975. Ett hundratal projekt har hittills genomförts i världen.

Sveriges första testbana för spårbilar, koreanska Vectus, öppnades i Uppsala hösten 2007. Flera svenska kommuner ligger i startgroparna för spårbilsprojekt och Sverige kan ta en tät position i spårbilsanvändning. Bland kommuner som tidigt visat intresse är Eskilstuna som fattat politiskt beslut att genomgående i hela kommunens verksamhet arbeta för ekologiskt hållbar utveckling. En

förstudie pågår kring uppbyggnad av ett spårssystem i kommunen.

Ett nätverk för kommuner som vill pröva att satsa på spårbilar har bildats.

Pådrivande för utvecklingen av spårbilssystem är företaget IST, Institute for Sustainable Transportation AB.

Spårbilar är förarlösa, automatstyrda vagnar som på ett spårssystem ovanför marken kommer till passagerare som tryckt på hit-knappen vid en hållplats och tar den resande till önskad hållplats utan stopp eller byten. Systemen är energisnåla och jämfört med avgasbilar miljömässigt positiva. De har kallats för ett internet för människor och gods. ■

Spårbilar är förarlösa, automatstyrda vagnar som kör på ett spårssystem ovanför marken.

Foto: Vectus

Hos oss går ekonomi och ekologi hand i hand.

Tack vare personlig service och energirådgivning får du en lägre kostnad samtidigt som vi gemensamt åstadkommer positiva miljöeffekter.

www.oresundskraft.se

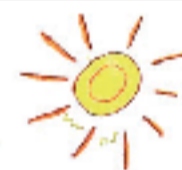
**ÖRESUNDS
KRAFT**

Är energi och avfallsfrågor viktiga för framtiden?

»Ja, annars kommer nog många arter att dö ut och i många länder kan man kanske inte leva i.«

Elevcitat från Framtidskraften

LÄS MED
MED SOLEN
ELLER
MED EN
LAMP!

FRAMTIDSKRAFTEN är ett samarbete mellan Sala Håby Energi (SHE), VafabMiljö och skolorna i Sala och Håby kommuner och som under sex år har pågått i skolans årkurs fem. Projektet vill inspirera eleverna till eget tänkande och intresse kring energi- och avfallsfrågor och att locka fler elever att söka naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Projektet inleds med studiebesök på lokala anläggningar för energiproduktion och avfallshandling. Eleverna får diskutera med representanter från anläggningarna innan det är dags att göra ett projektarbete med utgångspunkt i frågeställningar kring vår energi- och resursanvändning.

RESULTATET av elevernas arbete presenteras fritt i form av teckningar, modellbyggen, collage, tabeller, uppsatser, dikter, slöjdade alster med mera. En utställning avslutar det hela och vinnare utses i varje kategori.

Vill du veta mer om Framtidskraften? Kontaktta Information Sala på tfn. 0224-552 02

Sala kommun
0224-55 000 www.sala.se

Gröna aktier

Målsättning: dubbel vinst, miljöförbättring plus värdeökning

Försiktighetsprincipen säger: Om mänskligheten inte är säker på att det är ofarligt att släppa ut så mycket växthusgaser som vi gör nu, då ska vi inte göra det.

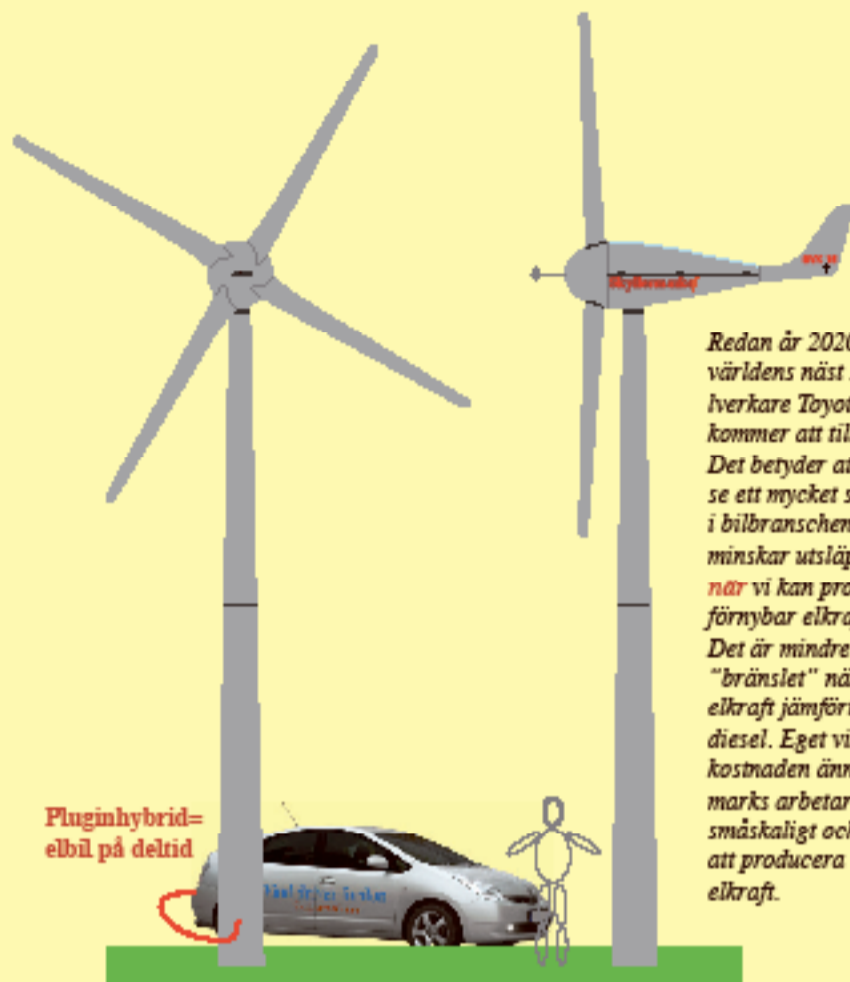
Att chansa som mänskligheten nu gör kommer nog inte få bra betyg i framtida historieskrivningar som kommer att göras av våra barn och barnbarn. Hur ser bortförklaringarna ut för att vi förhåller oss till problemet som vi gör? Förnekelse är ett sätt för en del att hantera all den information som strömmar över oss om den globala uppvärmningen. Andra väntar på ny undergörande teknik. Vissa skyller allt på andra. Många tror heller inte att de kan göra någon skillnad.

Kunskap finns

Det behövs nya produkter men kunskap finns redan om hur de ska tas fram. Ett område där det äntligen har börjat röra på sig ordentligt är bilbranschen. Branscher som mobiltelefoner (ca 1,1 miljard tillverkas 2007), laptops, kameror, leksaker, elverktyg, gräsklippare etc har redan stoppat in litiumbatterier i sina produkter och nu ska äntligen biltillverkare börja använda litiumbatterier i sina bilar också. Biltillverkarna berättar nu att bilarna ska bli pluginhybrider och elbilar om några år. Förra generationens högpresterande batterier, nickelmetallhydridbatterier, sitter sedan tio år i den tekniskt ledande bilen Toyota Prius. Litiumbatterier är mycket bättre än nickelmetallhydridbatterier. På tio år har Toyota sålt ca 850 000 st Prius vilket satt hela bilbranschen under press. NGO:s i USA har vidare, under åren, byggt om en del Priusbilar till pluginhybrider och därefter lobbade för att biltillverkarna ska ta fram dessa "elbilar på deltid". Så gott som alla biltillverkare har nu pluginhybrider på gång och i somras fick Toyota vara först igen med ett godkännande för att köra sin första serie pluginhybridbilar på allmän väg i Japan. Med tanke på ovanstående kan man nu säga att det här med elkraft i bilar verkligen har börjat och vad betyder det? Jo att det kommer att minska utsläppen av växthusgaser, till och med om man tar elkraften från ett modernt kolkraftverk. Det ska vi naturligtvis inte göra utan istället producera elkraften med vindkraft för att minska utsläppen ännu mer. Ett vindkraftverk tar hand om utsläppen som blir vid tillverkningen av vindkraftverket på ca ett halvår och vindkraftverk bedöms ha en livslängd på ca 25 år, så ett vindkraftverk går således plus ordentligt när det gäller miljöbelastning.

Vi behöver mer elkraft i tid

Att inte agera förrän vi har ett rejält underskott i vår elproduktion är naturligtvis inte bra. Rätt sätt borde vara att ta god hand om denna lovande utveckling i bilbranschen. Om vi betraktar elnäten i länderna i världen som ett stort batteri som är gemensamt och därmed står för utjämning, så kan vi se all ny elproduktion som ett tillskott för alla som är anslutna till elnätet. Om man därför har många små vindkraftverk utspridda över länderna kan de tillsammans producera förvånansvärt stora mängder elkraft. På samma sätt som det nu sker ett tekniskskifte bland batteridrivna produkter så skulle det behövas ett skifte i hur vi ser på produktion av elkraft. Det finns ingen naturlag som säger att man alltid måste producera elkraft storskaligt. Tvärtom är man då alltid säker på att få stora transmissionsförluster (ca 15 TWh i Sverige). För inte så länge sedan trodde vi att de enda datorer som skulle kunna finnas var storskaliga sådana. Nu har det skett ett tekniskskifte och människor har insett att datoranvändning inte innebär att man måste ha

När man har ett vindkraftverk själv, så kan man ta bort sin klimatbelastning för sin bostad, samtidigt som man tjänar på affären. Samma sak kommer man kunna göra för sin bil om några år. Kan man inte ha ett vindkraftverk själv kan man ändå hjälpa andra att skaffa sig vindkraftverk genom att hjälpa till med att ta fram nya produkter som gör stor skillnad.

en mindre hangar full med blinkande elkretsar och horder av personer i vita rockor för att få datorkraft. Nu kan vi hålla datorn i handen, om vi vill och tycker att det är normalt. Vi har fått ett småskaligt och distribuerat sätt att lösa datorfrågan på. Den sammantagna datorkraften är nu därför enorm. Tekniskskiften som drivs av enskilda personer kan inte bara bli mer omfattande utan också gå mycket fortare än om man väljer storskaliga system. Att hastigheten i bytet från fossil energi till förnybar utsläppsfri energi måste öka betydligt, står nu klart för många som kontinuerligt tar del av rapporteringen om klimathotet. Exempelvis hade Dagens Nyheter den 22 september en artikel om global uppvärmning av vetenskapsreporter Karin Boys. Artikeln handlade om fel i FN:s senaste IPCC-rapport. De senaste rönen visar att om fem till tio år är Arktis helt isfritt på sommaren. Det är en alarmerande skillnad mot år 2040 som man såg i IPCC-rapporten. Dessutom tyder de senaste rönen på att det kan gå ännu fortare. Det säkraste måste vara att se till att mänskligheten får tillgång till stora mängder ny förnybar utsläppsfri energi mycket snabbt, varför man borde engagera så många människor som möjligt i analogi med hur vi klarat att skaffa oss oerhörda mängder datorkraft i världen.

Hur mycket elkraftproduktion måste bytas ut i världen?

Med tanke på att kol-, olje- och naturgaskraftverk står för 68% av världens elkraftproduktion så är det oerhörda mängder elkraftproduktion som måste bytas ut för att ta bort koldioxidutsläppen från den elkraftproduktionen. Till det kommer nya användningsområden som till exempel bilar, enligt ovan. Öknings-takten i världens elanvändning i övrigt är inte liten den heller. Med tanke på att många inte längre vill köpa kärnkraftsel (exempel Volvo Lastvagnar) kanske den produktionen måste bytas ut också.

Det är inte svårt att producera elkraft

Skyllermarks kommer från båtbranschen och där är vi vana vid att man producerar sin elkraft själv. Det gör man i en bil också men en bil är normalt inget hem. Båtar fungerar dock som hem under åtminstone

semestern. En modern båt med en längd på tio meter rymmer en familj på fyra, fem personer. I båten har man all livets nödtröst som kylskåp, värme, microvågsugn, spis med ugn, belysning inne och ute, TV, dator etc. Dessutom har man ofta radar, ankarvinch, bogpropeller etc. Båten rör sig ibland våldsamt och vattnet kan spruta från alla håll. När man regelmässigt klarar detta som är så mycket besvärligare att klara på båten, än på land, varför tror då så många att det är svårt att producera elkraft själv? Vi säger att det är dags för enskilda och företag att börja producera elkraft själva. Tyvärr är det väldigt tunnslätt med bra produkter på marknaden för att göra detta, utom när det gäller båtar. I båtbranschen är man dock inte så priskänslig och där går det bland annat bra att sälja solpaneler, trots deras höga priser. Med lite större vindkraftverk än man har i båtbranschen kan man dock få två till tre gånger så mycket producerad elkraft för investeringen jämfört med solpaneler. Därför minskar man mängden växthusgaserna mer med samma investering genom att välja vindkraft. Skyllermarks arbetar med detta i form av tillverkning och försäljning av små vindkraftverk. Genom att använda massmarknadsproduktion kan vi se till att det lönar sig för den som köper ett vindkraftverk, vilket möjliggör att det kan bli en snabb expansion av förnybar elproduktion. **Hjälp oss ta fram ny teknik som verkligen gör skillnad.**

Mer information finns på vår hemsida www.skyllermarks.se eller ring 08-741 33 08 eller 08-741 27 05 eller faxa på 08-741 33 09 så står vi gärna till tjänst och skickar mer information via brev.

NGO = non governmental organisation och det är ofta en ideell organisation

Prius betyder gå före

Pluginhybrider laddas från eluttag

Skyllermarks

08-741 33 08, 08-741 27 05 www.skyllermarks.se

Eskilstuna vill göra mindre avtryck

Eskilstuna har bestämt sig. Kommunen skall i framtiden göra allt mindre ekologiskt avtryck. Invånarna skall få det lättare att göra miljömässigt bra vardagsval, exempelvis skall det bli bekvämare att ta sig runt i staden kommunalt. Varför inte med spårbilar? Målet är att nå ett hållbart Eskilstuna och från den 1 januari 2008 är detta ledstjärnan i all kommunal verksamhet.

Varje mänsklig verksamhet och varje enskilt människoliv gör med nödvändighet ett avtryck i miljön. I ekokommunen Eskilstuna har man på bred front i fullmäktige och bland alla förvaltningar bestämt sig för att agera för att kommunen som helhet skall göra så litet ekologiskt avtryck som det bara går.

– Vi tror att människor vill välja det goda. Men alla är vi bekväma, så om samhället inte erbjuder goda alternativ så väljer man i stället det enkla, exempelvis att ta bilen i stället för bussen, säger Jimmy Jansson, vice ordförande i kommunstyrelsen.

Kommunen kommer från och med nu att på alla plan och i alla verksamheter jobba för att medborgarna lättare kan välja ett för miljön mer positivt sätt att leva.

Eskilstuna har ända sedan slutet av 80-talet arbetat proaktivt med miljöfrågor. Det nya är ett helhetstänkande där hållbar utveckling lyfts upp på högsta nivå. Ramen för all verksamhet i kommunen skall vara hållbar utveckling.

Politikerna har fattat beslut om en vision och ett nytt styrsystem

– Att vi nu har ett fastslaget styrsystem innebär att kommunen verkligen kan leva som vi lär. Hållbar utveckling blir inte bara vackra ord, säger Jimmy Jansson.

Visionen beskriver det önskvärda tillstånd som Eskilstuna skall befinna sig i år 2020. Visionen skall vara en samlande kraft och en vägvisare. Arbetet med hållbar utveckling sker brett och formas i tre dimensioner: den sociala, den miljömässiga och

Eskilstuna var tidigt ute i satsningen på biobaserad värme och kraftförsörjning.

Foto: Anders Geidemark

den ekonomiska.

– Eskilstuna blir än mer en attraktiv ort att bosätta sig i. Här kommer man att kunna leva hållbart, framhåller Jimmy Jansson.

Hållbar vardag

Hur kommer eskilstunaborna konkret att märka den nya visionen i vardagen?

Ja, redan kan ungdomar och pensionärer åka buss gratis. Det minskar bilåkandet och blir för de unga en viktig signal inför framtiden. Cykling underlättas på många sätt, där bland annat farligheter längs vägarna byggs bort.

Jimmy Jansson, kommunalråd.

Foto: Lars Wiklund

Eskilstuna - en mångkulturell kommun med hållbar utveckling som ram för all verksamhet.

Foto: Anders Geidemark

Kommunen byter successivt ut sina bilar för att 2010 ha minst 75 procent miljöbilar. Idag finns 14 biogasbussar, inom några år är drygt hälften biogasbussar, på sikt samtliga. En förstudie pågår kring ett framtida system med spårbilar, vilket man i Eskilstuna ser som ett lovande och fullt realistiskt transportalternativ, både lokalt och regionalt.

En stor satsning har gjorts på utbildning i klimatfrågor. Under två år har skolorna kunnat besöka upplevelseutställningen ATMOS. I en särskild demokratiseringsarbete man från kommunen på att stimulera medborgarna till engagemang i samhällsfrågor, till ökad delaktighet och att påverka i politiken. Detta är inte minst viktigt med tanke på att Eskilstuna är en mångkulturell kommun.

Egen biogas

I arbetet för hållbar utveckling ingår självfallet utfasning av fossila bränslen och satsning på förnyelsebar energi. Det kommunala energibolaget producerar biogas från organiskt material, däribland källsorterat hushållsavfall.

– Eskilstuna var en av de första kommunerna som själva producerar biogas. Kapaciteten kommer att öka så att vi i framtiden kan sälja gas, kommenterar Jimmy Jansson.

Kraftvärmeverket är biobränslebaserat och kommunen är självförsörjande på grön el. Uppåt 95 procent av alla hushåll inom stadsbebyggelsen är anslutna till fjärrvärme.

Kommunen utvecklar nu ett samarbete med jordbruket i trakten för att producera biobränsle och lokal biogas samt ta hand om restmaterial från biogasframställningen. Ett samarbete som ger positiv utveckling i många dimensioner – ökad produktion av bioenergi, fler arbetstillfällen i jordbruket, medborgarnas delaktighet genom källsortering samt öppna landskap som skapar trivsamt livsmiljö.

Exempel på andra viktiga satsningar som ligger i linje med Eskilstunas vision om hållbar utveckling är en kombiterminal för omlastning mellan tåg och lastbilar och planerna på Kjula logistikpark vid Svealandsbanan.

Eskilstuna tar ett stort kliv in i framtidens hållbara samhälle, men sätter ner foten försiktigt för att lämna så litet avtryck som möjligt.

**Eskilstuna
kommun**

www.eskilstuna.se

**ESKILSTUNAS
ENERGIMÅL**

- Utsläppen av koldioxid ska minska med 50 % mellan 1987 och 2010.
- Elanvändningen per person ska minska med 15 % till 2010 från 2000.
- Utsläppen av koldioxid från transporter ska minska med 10 % till 2010 från 2000.
- Oljeanvändningen för uppvärmning ska minska med 50 % till 2010 från 2000.
- Elanvändningen för uppvärmning (direktverkande el och elpanna) ska minska med 50 % till 2010 från 2000.